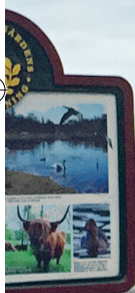

Nr 1, januari 2018
61a årgången

Djurgårds bladet

RESTAURANT • CAFÉ • WÅRD SHUS

Djurgårdsslätten 78, Tfn 08-663 71 82
www.lillahasselbacken.se

CELEBRATING 152 YEARS

*Vi firar 152 år!
Söndagen den 8 april 2018
Alla läsare hälsas varmt välkomna!*

Skridskobana

Skridskobanan gör comeback på Skansen!

Banan är upplyst och det ljuder musik i högtalarna.

Köp korv för att grilla över fyrfaten och varma drycker i marknadsboden.

Hyr skridskor på plats eller ta med egna!

Foto: Gunnar Lundh/Nordiska museet

SKANSEN

- historier får liv -

Omslagsbilden

Johanna är en av dem som står på utsiktsbryggan vid Isbladskärret på Södra Djurgården. Tack vare Djurgårdsförvalt-

ningens omsorg om fågelsjön fylls kärret varje år av snattande och häckande fåglar. Fotograf var Kerstin Lager.

Välkommen på våra nya aktiviteter!

After work på Skroten

Träffa andra medlemmar och föreningens styrelse för lättsamt umgänge.

När: Onsdag 31 januari. Drop in från kl 18.

Var: Café Skroten, Nya Djurgårdsvarvet (mitt emot Beckholmen).

Pris: Var och en köper själv sin förtäring. Se kvällsmenyn på www.skrotens.se

Anmälan: Ingen föranmälan.

Rosenvik - Stockholms lotsplats

Mästerlotsen Mikael Lager släpper in oss på lotsplatsen som annars är stängd för allmänheten och berättar om historisk och nutida lotsverksamheten vid Rosenvik.

I samband med föredraget serveras kaffe och sandwiches.

När: Torsdag 22 februari, kl 18-19.

Var: Samling senast 17:45 vid grindarna till Sjöfartsverkets lotsplats på af Pontins väg 6, Södra Djurgården. Insläpp kl 18 varefter grindarna låses.

Pris: 50 kr betalas kontant eller swish på plats. Kaffe och sandwiches ingår.

Anmälan: Antalet deltagare är begränsat så anmäl dig snarast med namn+tfn till djurgardsbladet@outlook.com, tfn 070-277 53 11.

Gökotta vid Isbladskärret!

Tag med kikaren och varma kläder för en unik fågelmorgon med häckande hägrar vid Isbladskärret.

Vi har turen att få den mycket kunnige ornitologen Henrik Waldenström från Världsnaturfonden som ciceron!

En alldeles speciell vårupplevelse utlovas.

När: Torsdag 12 april, kl 7-9.

Var: Samling kl 07:00 vid buss 69, hållplats Isbladskärret, Södra Djurgården.

Pris: Gratis. Ta gärna med egen termos och matsäck.

Anmälan: Namn+tfn till caroline.sylven@gmail.com, tfn 070-415 40 41.

Mer finns att läsa på www.hembygdsforeningen.se

FOTO: BENGT OBERGER

Ordförande har ordet

Nytt på Djurgården

2018 blir ett år med mycket nytt som händer på Södra Djurgården.

Det blir spännande att se hur Minnesvården efter flodvågskatastrofen, *Gravitational Ripples*, kommer te sig då den blir klar i sommar. Minnesvården utformas mer som en form av landskapsarkitektur än ett traditionellt minnesmärke.

Vid Biskopssudden uppförs en ny vacker byggnad ritad av Jonas Bohlin som ska ersätta den nedbrunna krogen. Bakom projektet står kocken Tommy Myllymäki och grundaren av Svenska Brassierier, PG Nilsson som med sån kraft bromsat exploateringen av Stureplan.

Under året ska Gröna Lunds planer för parkeringsplatsen mittemot Liljevalchs behandlas.

Liljevalchs tillbyggnad, ritad av Gert Wingård, blir klar under våren.

Kungliga Djurgårdens Intressenter är en sammanslutning av 44 företag/aktörer som bedriver verksamhet på Djurgården. KDI har nu tagit fram en marknadsföringsplan där 2 miljarder kronor budgete-

rats för att de närmaste fem åren utveckla befintliga attraktioner och skapa nya. Aktörernas verksamhet marknadsförs under namnet *ROYAL DJURGÅRDEN - Scandinavia's #1 attraction*.

Under året kommer vi i hembygdsföreningen uppmärksamma att miljötänk är en grundsten för Djurgården och vikten av att pollinerande insekter trivs.

–Tre fjärdedelar av allt vi äter i Europa har pollinerats, säger Lasse Hellander i Sveriges Biodlares Riksförbund och förklarar den viktiga roll pollinerande insekter har för mänsklighetens överlevnad.

Göran Wiklund som grundat *Bin i Stan*, med bland annat *London's B-Lines* och *Oslos Pollinerarpassagen* som förebild, vill få ett officiellt beslut på att göra Ekoparken till en bi- och pollinerarvänlig zon där skötselansvariga får kunskap om livsmiljöer för pollinerare.

Kerstin Brunnberg

Mer om bin på buglife.org.uk/b-lines-hub och binistan.nu

Sjövillan omhändertas

Sjövillan nedanför Villa Ekudden på Blockhusudden har länge stått med gapande tomma fönster. Vi flanörer som sett det gradvisa förfallet under årens lopp har undrat om huset helt glömts bort.

Sjövillan tillhörde ursprungligen fastigheten Ekudden, där det första huset, sommarnöjet Villa Ekudden, byggdes 1874 åt Jean Bolinder (Bolinders Mekaniska Verkstad).

Villa Ekudden är klassad som stort kulturhistoriskt värde, så kallad grön beteckning. Det gäller också de två hus som uppfördes på fastigheten efter Villa Ekudden; Villa Ornäs som byggdes 1914 som ett gammaldags lofthus (liknande Ornästugan i Dalarna) och Sjövillan som byggdes 1911 som ett tidstypiskt ju-

gendhus med valmat tak, takkupor med smårutade fönster och fönster i fasad med övre bågar med små rutor.

Villa Ekudden brann 1942 och byggdes om men har på senare år restaurerats av konsthandlaren Verner Åmell. Både Villa Ornäs och Sjövillan har genom åren haft kvar sitt yttre utseende med undantag för Sjövillans fönster. De fönster i övervåningen mot farleden som ändrades till panoramafönster får nu tillbaka originalutseendet med övre bågar med små rutor. För att fullborda Sjövillans eleganta uttryck borde också alla fönster på vindsvåningen ha den karaktäristiska originalspröjsningen. Då poeten Anders Österling bodde i Sjövillan från 1930-talet och fram till sin död 1981 satt han vid de ursprungliga fönstren.

Källarvåningens fasad har fått nytt utseende med plattor som också kläder den nya trappan och ingången på husets västra del. Där växthuset stod har en tillbyggnad uppförts som till största delen vetter mot Thielska galleriet.

Det är skönt att detta gamla hus äntligen tas om hand på ett bättre sätt efter tidigare hot om rivning. Djurgårdens hembygdsförening har under många år intensivt arbetat för ett bevarande av huset i ursprungligt skick. Renoveringen innebär en möjlighet att huset i egenskap av en vacker och tidstypisk jugendvilla får pryda ett av Södra Djurgårdens mest populära promenadstråk.

Red.

FOTO: KERSTIN LAGER

Våren kommer till fågelsjön på Södra Djurgården. Vattnet fylls av snattande, plaskande, dykande fåglar. Isbladskärret är populärt att besöka, särskilt tidigt på våren när flyttfåglarna återvänder och häckningssäsongen startar.

Vi kan gå runt fågelsjön och se den från alla håll; från Djurgårdsbrunnskanalen, från Kärleksstigen, från Blockhusudden och från Prinsessan Ingeborgs väg.

Men det har inte alltid varit en fågelsjö. I gamla tider var detta bara en havsvik vid Saltsjön. I och med landhöjningen torrla-

des området efter hand. Havsviken blev under 1600-talet ett kärr och på 1700-talet förbereddes området för att användas för jordbruk. Bland annat pumpades vatten ut från kärret varje år. 1981 beslöt KDF (Kungliga Djurgårdens förvaltning) avsluta den årliga utpumpningen och lät vattnet vara kvar över sommaren. Året därpå schaktades området för att öka kärrets djup. KDF anlade också öar för att fåglar skulle kunna häcka i kärret. Anläggandet av en fågelsjö har skett i nära samarbete med Världsnaturfonden

WWF. Henrik Waldenström från Världsnaturfonden har ordnat förutsättningarna för att så många hägrar numera häckar i kärret.

Också i kärrets närområde finns viktiga naturvärden där vi bland annat kan få höra lövsångare. Vid Kärleksstigen, som gavs i bröllopsgåva till Kronprinsessparet från Världsnaturfonden, kan vi få se både havsörn, ormvråk, duvhök, sparvhök och vår allra minsta fågel; kungsfågeln. Vi hittar en stor variation träd i det område som omger kärret; vackra ädelträd,

vilt växande barrskog och gamla ekar. Hela området sköts som tidigare av KDF som nu samarbetar med Världsnaturfonden och Svensk Våtmarksfond. Tillrinningsområdet utgörs av naturmark och det finns inga dagvattenledningar som mynnar i kärret. För att behålla fågelsjön behöver man motverka igenväxningen av bladvass, kaveldun och jättegröe.

Åren 2008-2009 torrlades Isbladskärret och man lät nötkreaturen Highland cattle beta bort igenväxningen. Därefter blev det dags att höja vattenståndet igen

Isbladskärret, en fågelsjö.

år 2010. Den här metoden upprepas då det behövs.

Fågelsjön är en värdefull leklokal för groddjur. Ruda finns troligen i kärret och konkurrerar om födan med fåglarna.

En mängd olika fågelarter trivs i sjön, plaskar och dyker, gnabbas och bygger bon. Några av de fågelarter som syns här är snatterand, tofsvipa, gräsand, vigg, skedand, knipa, smådopping, strandpipare, småfläckig sumphöna, knölsvan och svarthakedopping.

En tidig morgon på våren är Isbladskärret som bäst. Det är underbart att höra sångsvanarna sjunga förbi ovanför oss. Och särskilt fantastiskt att se de stora hägrarna flyga in över kärret med pinnar till sina bon högt upp i träden.

Red.

Källor:

*Kungliga Djurgårdens förvaltning
Världsnaturfonden WWF
Stockholms stad, Miljöbarometern.
Länsstyrelsen*

Lindarängshangaren

1921 startade den första svenska reguljära flygtrafiken från Lindarängen vid Lilla Värtan till Reval (Tallin).

Flygplanen var Junkers F13 pontonplan och Savoia S-16 flygbåtar. Flygplatsen låg vid strandkanten för att kunna starta och landa på vattnet som man gjorde i flygets begynnelse. 1924 började reguljärtrafik till Helsingfors. Resan tog drygt 23 timmar med ofrivilliga mellanlandningar i skärgården!

Nu, snart 100 år senare finns på Lindarängen ingen havsvik kvar men väl Stockholms första flyghangar byggd 1931. Vintertid användes hangaren som ishall för curling, konståkning och ishockey. Hangaren ritades av Sven Markelius och är statligt byggnadsminne. Dåtidens gigant inom byggnadsteknik, professor Carl Forsell vid Kungliga Tekniska Högskolan, konstruerade den bågformade bygg-

naden som är 15 meter i takhöjd utan en enda stödjande pelare. Hangaren är totalt 3 500 kvm och enligt experter på Tyréns i gott skick.

Föreningen Lindarängsgruppen verkar för att, när detaljplanen för Frihamnsområdet upprättas, hangaren skyddas som blivande flygmuseum. Om bostadsbyggandet i Frihamnen skulle leda till hot om rivning av den byggnadsminnesskyddade hangaren, föreslår Lindarängsgruppen att hangaren flyttas. Exempelvis till den blivande strandpromenaden längs Loudden.

Red.

Källor:

*Vänföreningen Lindarängen (2017). Upprop Rädda Lindarängshangaren, 2017.
seniorwings.se/valkomna-till-lindarangensvanforening/*

Hamnstaden Stockholm

Typisk verksamhet i en hamnstad; Lotsplatsen vid Rosenvik. Arkitekt Sigge Cronstedt.

I förra numret skrev vi om konstnären Helga Henschen som växte upp i ett av husen vid Rosenvik på Södra Djurgården. Det finns flera byggnader i området Rosenvik och i februari bjuder vi in till besök på Lotsplatsen Rosenvik. Lotsplatsen flyttade till Rosenvik efter att på 1800-talet funnits i Gamla Stan.

Stockholm är en gammal hamnstad och har en av världens bäst bevarade och levande sjöfartsmiljöer.

Många av verksamheterna vid stadens stränder är medlemmar i föreningen Stockholms Sjögård, där också Djurgårdens hembygdsförening är medlemmar. Sjögården omfattar Skepps- och Kastellholmen, Blasieholmskajen, Strandvägskajen, Galärvarvet, Nya Djurgårdsvarvet,

Beckholmen, Rosenvik och Sjöhistoriska museet. Både Skeppsholmen, Blasieholmen och Södra Djurgården är historiska platser för varv och båtbyggeri. Och verksamheten fortlever idag.

Tag en promenad runt Beckholmen och titta på de stora dockorna. Eller till Nya Djurgårdsvarvet bredvid, där många vackra veteranbåtar underhålls. De fina allmogebåtar som byggs av eleverna på Skeppsholmens Folkhögskola kan man ha turen att se på Skeppsholmens kaj.

Red.

Läs mer på:

veteranbaten.se

sjohistoriska.se

stockholmshamnar.se

Josefin och Birgitta hem seger efter

Om du har tur kan du få se dessa båda roddare klyva vattenytan under din promenad längs Djurgårdsbrunnskanalen.

Roddföreningens klubbhus ligger vid Djurgårdsbrunn och är ritat av Sigurd Lewerentz och Torsten Stubelius. Det är så speciellt att föreningen ibland ordnar guidningar där för utländska arkitekturstuderanden. Delar av inredningen är byggd av läktaren från Stockholmsolympiadens roddbana och du kan se de gamla sittplatsnumren i taket i båthallen.

Vid klubbhuset träffar vi två av Sveriges bästa roddare; Josefin Berglund och Birgitta Berglund.

De har plockat hem många kransar och medaljer genom åren och vi undrar vad som är hemligheten bakom deras vinnande koncept.

–Vi har rott tillsammans i många år, svarar Birgitta.

–Och jag har lärt mig av Birgitta, säger Josefin.

–Så ni rör på samma sätt?, undrar vi.

–Nej, svarar de samstämmigt. Vi är väldigt olika. Men vi känner varandras roddstil och vi har anpassat oss till varandra för att få optimalt ut av att ro ihop.

–Vem brukar vara stråk när ni rör?

–Det brukar vara Birgitta. Vi är vana vid det, säger Josefin.

–Rör ni på vintern?

–Nja, även om det finns en rädda i isen så är föreningen emot att ro ensam då ur säkerhetssynpunkt. På vintern tränar vi styrka i föreningens gym och kondition i roddmaskinerna, säger Josefin.

–Hur vanligt är det att båten kantrar? Det kör ju både fritidsbåtar och sightseeingbåtar i Djurgårdsbrunnskanalen.

–Vi har nog bara kantrat 4 gånger på 30 år, säger Birgitta. Men liksom alla andra i föreningen tränar vi på att kantra och

Birgitta ror ter seger

*Vinnarteamet i en sculler
för två roddare.*

sedan ta oss upp i båten igen. De flesta olyckor är faktiskt när en roddbåt kolliderar med en annan! Den vanliga regeln att hålla till höger gäller förstås på sjön men ibland är olyckan ändå framme och med så ranka båtar som vi har är det lätt att de kantrar eller någon hamnar i sjön. När föreningen tävlar i sjön Magelungen är det gott om plats men i Djurgårdsbrunnskanalen försöker vi hålla oss så nära strandkanten som möjligt.

Redaktionen förstår nu varför roddföreningen lade in en propos om den nya bron som planerades vid Rosendal om att brofästena inte fick bli för låga.

Att kunna ro

Att segla förutan vind och ro utan åror vet vi är svårt men ro i föreningens ranka båtar med årfästena långt utanför relingen verkar ännu svårare.

Båtarna är så smala och lätta att det bara är med hjälp av årbladen som roddaren balanserar båten så den hålls upprätt. Att ro en eka är en sak men ro en utriggad tävlingsbåt en helt annan.

Josefin och Birgitta berättar om tävlingsbåtarna och vilken teknik som används för att ro dem. Bit för bit får vi veta alla delmoment där de trimmar sin teknik för att ro så snabbt som möjligt.

Tävlingsroddbåtarna måste vara lätta för att roddarens tag med årorna ska ge så stor effekt som möjligt. Dessutom är de smala och långa för att kunna klyva vattenytan och vågor men minsta möjliga motstånd.

I en tävlingsbåt sitter du lågt och nära vattnet. När du kliver i får du passa dig så du inte kliver rakt genom durken. Båten är tunn och du måste sätta fötterna på rätt spant.

Du ska sätta ner årbladet lodrätt i vattnet. Men inte för djupt, utan straxt under vattenytan. Du kryper ihop och sträcker dig framåt över knäna och med framåtsträckta armar för du ner årbladet i sjön.

Sedan drar du årorna mot dig samtidigt som du sträcker ut benen. Och när du sträcker ut benen ger du mer kraft åt årtaget och båten förs framåt.

Årtagen sker i en aldrig-avslutad rullande rörelse i och med att du sitter på en så kallad slejd. Slejden rör sig fram och tillbaka utifrån din rörelse.

När våra roddmedaljörer ökar hastigheten ökar de också återgången på slejden.

Att trimma tekniken

För att få bästa möjliga effektivitet är tävlingsroddaren noga med att ha raka handleder i både isättning och under draget. Handlederna ska böjas först när årbladet tas ur vattnet.

Då vinklas årbladet horisontellt med vattenytan vilket både motverkar att farten minskas genom friktion mot vattenytan och också motverkar förslitningskador i handleden. Det kallas skevring. Roddaren är noga med att inte skevra

åran för tidigt då den tas ur vattnet, eftersom den då kan fastna i sjön varvid båten bromsas och roddaren får åran pressad mot magen-bröstet.

Under tävling i en åtta kan då roddaren i värsta fall kastas ut i sjön. I en singel-sculler kan båten kantra.

Våra roddmedaljörer vet att det finns en optimal längd på roddraget. Och de har i årtal tränat in vilket drag som är det mest perfekta.

Den eleganta rodden

När du ser ett samtämmigt roddarlag ser du också hur de rör sig på slejden i exakt samma rytm. Det är den så kallade

Det är en skönhetsupplevelse att se roddarlaget skevra sina åror exakt samtidigt.

stråken/akterroddaren som bestämmer takten och som alla i båten tittar på för att ro i samma takt. Alla sätter i åran samtidigt. För att uppnå snabbhet ska årorna sättas i sjön så fort som möjligt.

Förutsättningen för att vinna är med vilken samtidighet roddarna sätter årorna i vattnet, hur årbladen står i exakt samma vinkel mot vattenytan och att årorna tas ur vattnet samtidigt.

Det är en skönhetsupplevelse att se roddarlaget skevra sina åror exakt samtidigt.

Ett framgångsrikt roddarlag är så samtränade att de inte ens behöver titta på stråkens åra utan känner på båtens rytm när åran ska sättas i.

Nybjörjare välkomna!

Stockholms Roddförening ordnar nybjörjarkurser i slutet av april varje år. Det finns kurser både för barn, ungdomar och vuxna.

Flera skolor, bland andra Campus Mannilla, låter sina elever gå på nybjörjarkurserna från 10 års ålder och flera av eleverna fortsätter sedan på en högre nivå.

Du kan börja att prova ro med andra i en stadig, inriggad båt där åran är fästad i en årtull på re-

lingen. Om du börjar som nybjörjare kan du efter att ha rott ett tag göra ett prov och får då möjlighet att använda klubbens båtar och ro när du vill.

Om du inte är inresseserad av att ro men gärna vill stödja roddföreningen kan du bli stödjande medlem.

En bra början kan vara att ta en promenad till klubbhuset en solig vårdag, köpa en kaffe och sätta dig mot den varma stugväggen för att studera föreningens roddare när de rör ut i Djurgårdsbrunnskanalen.

Red.

Du kan läsa mer om kurser och medlemsavgifter på stockholmsroddforening.se

Fabrikör Claes Gustaf Mineur.
Ur *Hvar 8 dag*, 1900-03-25.

Fortsättning på artikeln

Djurgårdsteatern och Claes Gustaf Mineur

av Lars Hansén

Claes Gustaf Mineur var en allmänt aktad person, som hade gjort sig känd genom en uppfinning av imiterat gyllenläder. Han var aktiv inom olika industriella branscher och var dessutom en stor teatervän. Han lär också själv ha varit en icke oäven ”Thaliaprest inom den privata sällskapsverden”.

Han omnämns i Claes Lundins *Nya Stockholm* som den som 1847 lät anlägga den första bad- och siminrättningen enbart för kvinnor. Den anlades vid Ridarhusets norra strand på en plats som kostnadsfritt upplåtits av Ridarhusdirektionen. Företaget fick också stor framgång genom att dåvarande kronprinsessan Lovisa blev dess beskyddare och inte heller tvekade att själv begagna den nya badinrättningen. Snart blev anläggningen för trång och redan året därpå lät C G Mineur uppföra en större anläggning vid stranden av Kastellholmen.

Han drev också tivoliverksamhet inom nuvarande Skansenområdet under 19 år (1856-1875). Ett citat av Emil Norlander kan ge en god bild: ”Under hans spira var nog Djurgårds Tivoli besökt, men tyvärr ej av den publik som varit önskvärd. Det var mest stadens slödder, vilket i sin tur avskräckte övriga stockholmare”.

Det nya teaterhuset

Claes Gustaf Mineur stod högt i gunst hos kungen, Karl XV, och hade av honom fått tillstånd och en plats på Djurgården tilldelad för att uppföra ett nytt och tidsenligt teaterhus. Den gamla ”Ladan” revs snabbt och blev ”likt en annan Bastilj med hackor och spett jernadt med marken”.

Det nya teaterhuset, cirka 100 meter öster om det gamla huset, byggdes av trä på stengrund med plåttak efter ritningar av professor Albert Törnqvist. Byggnadsarbetet leddes av en byggmästare Thomas

Teaterbyggnaden "Ladan" som låg på den mark som idag finns mellan Skansens bergbana och restaurangen Ulla Winbladh, såldes 1863 på auktion. Köpare var källarmästaren Axel Klingberg på värdshuset Blå Porten som då låg mittemot Nordiska museet.

Klingberg sålde i sin tur huset till fabrikör Claes Gustaf Mineur för 1 000 riksdaler. Av köpesumman kan man också sluta sig till "hurudan byggnaden måtte hava varit beskaffad".

från Tyskland. Och för belysning inne i huset och salongen drogs gasledningar under överinseende av greve Lagerberg. Dekorationsmålare var en herr Müller.

Många klandrade husets yttre och att det inte fanns någon förbindelse mellan salongen och det schweizeri som anlades inomhus. Allmänt erkännande fick dock dekoreringsen av salongen och husets övriga inredning, vilket leddes av Claes Gustaf själv.

Scenen var förhållandevis stor. Salongen var dekorerad i vitt, rött och guld med framsidorna av logeraderna genombrutna av spegelglas och med plats för 600 åskådare. I sin helhet ansågs denna teater som den vackraste av alla landets sommarteatrar. Ett samtida vittne, Kay Englund, beskriver teatern och omgivningarna med följande lyriska ord: "Det första man lade märke till, när man med spårvagn gled in på Lejonslätten, var en

vacker byggnad i villastil till vänster i fonden, på vars frontespis i stora bokstäver stod inristat ordet *Teater*. Den låg särdeles vackert med den öppna grönskande Lejonslätten framför sig och den höga skogsbevuxna bergplatån, det s.k. Skansenberget som bakgrund ..."

Första säsongen var teatern uthyrd till teaterdirektör Roos med sällskap och schweizeriet till konditor August Schéée. Invigningen ägde rum 15 juni 1864. Invigningsprogrammet bestod av en prolog och sedan ett stycke i tre akter *En komedi på Djurgården*, skriven av Johan Jolin. Publiken var förtjust, men kritikerna mindre nöjda och liknande teaterstycket vid "ett kokande grummel". Emellertid letade sig publiken ut på Djurgården och teatern gav under säsongen inte mindre än tolv olika presentationer. Mest lustspel och komedier men även Jean Valjean, ett skådespel i fyra akter efter Viktor Hugos

Samhällets olycksbarn och Offenbachs *Orpheus i underjorden*. Mot slutet av säsongen bjöd Roos på en stor fest för hela sin trupp. Medbjudna var även ämbetsmän från Djurgårdsstyrelsen, framstående författare och affärsmän och naturligtvis C G Mineur. För kvällen hade skrivits ett ”tillfällighetsskämt” med tre roller: en konditor (Roos), en teaterdirektör (Schéele) och en gammal målare (C G Mineur). Av icke förklarad anledning framfördes dock aldrig stycket, men festen blev i övrigt mycket lyckad.

Ett missöde under året skildras av Schéele enligt följande. Man höll som bäst på att repetera *Orpheus i underjorden*. En större fallucka hade tagits upp i scengolvet. Men anordningen var inte helt

klar utan luckan hade bara blivit provisoriskt fastsatt underifrån med en stötta. Gudarna började dansa en galopp, sjungande ”tralallera, vi gå, vi gå”. Då de så passerade falluckan gav stödet vika och ett antal ”af den olympiska gudaskaran störtade handlöst ned i afgrunden, deribland fru Roos och herr Brandt, den senare ingen magerman”.

Teaterdirektör Roos, som ledde repetitionen, slog manuskriptet i bordet så ljusen som stod därpå slocknade och utropade olycksbådande ”Se så för fan, nu ska man få se att de slagit ihjäl sig, så att jag inte kan börja spela i morgon!” Lyckligtvis överlevde alla. Skadorna inskränkte sig till blåmärken, mindre skador på kostymerna och några tillbucklade hattar.

Första teaterns placering 1805 (tv) och andra teaterns placering 1885 (th). Stockholmskällan.

Planerat kungabesök

I samband med audiensen hos kungen angående tillståndet att få bygga teatern hade C G Mineur passat på att också bjuda in majestätet till någon kommande föreställning.

Den folklige kungen verkade inte alls obenägen för detta. Man planerade också att inför det celebra besöket inrätta en särskild kungaloge på första radens fond.

Man väntade och väntade men ingen förvarning om besöket kom. Troligen hade han glömt denna invitation. Vad som istället hände var att kungen på eftersommaren gjorde ett besök hos ärkekonkurrenten, Jean Gautier, och hans Cirkus en bit bort på Djurgården.

Som om inte detta vore nog hade händelsen blivit spridd och den satiriska tidningen *Kapten Puff* ägnade det hela stor uppmärksamhet genom att publicera ett meddelande under rubrik *Privataudien-ser i fyra tablåer*.

I den första gycklas det med Mineur och hans inbjudan, som kungen miss-tuppfattar och tror att han i själva verket enbart är ute efter betalning för några gyllentapeter. I den andra tablån är det direktör Roos som inför kungen misslyckas att föra inbjudan på tal och i den tredje misstas konditor Schéele för en enkel tysk konduktör, varpå han blir utskälld av kungen. (Dansk-Tyska kriget pågick och det var mindre populärt att vara från Tyskland.) I den sista tablån bestämmer sig kungen slutligen för att gå till Cirkus eftersom Jean Gautier lovar att ryttarinan har ”ganz famose ben”.

Lite platta skämt idag men visar ändå

att Stockholm var en liten stad där även obetydliga händelser gavs utrymme i skämtsamma former.

Elden är lös!

Under våren 1865 förberedde Roos en ny säsong på Djurgårdsteatern. Den 15 maj repeterades *En perukmakarbal* och *Han är alldeles galen*. Bägge styckena var annonserade som inledning av sommarens spel och skulle ges 21 maj.

Plötsligt spred sig ropet ”Elden är lös!” på första raden. Elden spred sig med en förfärande fart. En av skådespelarna hade i brådskan glömt sin käpp med en dyrbar krycka kvar på scengolvet varför han återvände in i salongen, hoppade upp på scenen, snappade åt sig dyrgripen och skyndade mot utgången. I sista stund. Just då han kommit ned från scenen föll ridån från taket med ett väldigt brak. Inom bara någon halvtimme hade hela taket störtat in och byggnaden var övertänd. Efter ytterligare en halvtimme var alltsammans en rykande askhög. Ingen människa skadades, men säsongen tog slut innan den ens hade börjat.

Det mesta var ordentligt brandförsäkrat utom det som hörde till Roos teatergrupp. Elden hade startat, uppgavs det, genom att ett gasrör med anslutning till en utbytt gasmätare inte hade tätats ordentligt. Gasen släpptes sedan utan tillstånd på av en ingenjör som ville prova ledningarna. Den läckande gasen antändes sedan och orsakade olyckan.

☞ *Berättelsen fortsätter i nästa nummer av Djurgårdsbladet.*

Mer Djurgårdsquiz!

Mjölnergården är ett av de äldsta husen i Gamla Djurgårdsstaden men vad har byggnaden mittemot (nu en del av Gröna Lund) för ursprung?

- Stall
- Brandstation
- Sommarnöje

Hur många krogar/serveringar låg som mest på Långa gatan?

- ... (ange antal)

Till vad användes Novilla under 1800-talet?

- Skola
- Arrest
- Nöjespalats

Varför är det hål i fönstrets mitt-post i hembygdsföreningens stuga?

- Plats för stängningsanordning
- Nödvändig ventilationsdetalj
- Utkikshål

Vi publicerar svaren i nästa nummer av Djurgårdsbladet. Men om du vill veta svaren genast kan se dem redan idag på vår hemsida djurgardenshembygdsforening.se

Svar på förra numrets quizfrågor: Varför låg tjärhovet på en ö? Svar: Brandfaran. Vad är beck? Svar: Restprodukt av tjära. Vilken anknytning har Bellman till Bellmanhuset? Svar: Ingen. Vilka begravdes på begravningsplatsen som låg utmed Långa gatan? Svar: Flottister. Vad användes hörnhuset Långa gatan/Breda gatan till? Svar: Bageri. Varför försvann skampålen? Svar: Stals.

Medlemsavgifter för 2018

Vi är jättegglada för alla nya medlemmar och vill också tacka er som nu förlängt era medlemskap!

I samband med årsskiftet skickade vi ut påminnelser och fick då svar från flera av er. Om ni inte hört något tillbaka från oss så betyder det att vi registrerat

er som medlemmar 2018. För att kunna registrera medlemskapet behöver vi på er inbetalning se både ert namn och att det avser medlemskap 2018.

*Karin Åhman
Sekreterare i styrelsen*

Pendla med reguljära båtlinjer

Förr i tiden kunde man bli rodd över av en dalkulla. Nuförtiden finns flera reguljära båtlinjer att välja mellan. SLs biljetter gäller på SLs linjer. Resan med Resells M/S Emelie kostar 60 kr för vuxen men M/S Lotten och M/S Lisen är gratis.

Barnängen-Lumabryggan-Henriksdal:

ressel.se (med M/S Lotten, M/S Lisen)

Lumabryggan-Masthamnen-Allmänna Gränd-

Nybroplan: **ressel.se (med M/S Emelie)**

Nybroplan-Allmänna Gränd-Saltsjöqvarn-

Finnboda-Kvarnholmen-Blockhusudden-

Nacka Strand-Dalénum-Frihamnen:

sl.se (linje 80 med Sjövägen)

Räntmästartrappan-Skeppsholmen-

Allmänna Gränd:

sl.se (linje 82 med Djurgardsfärjan)

Kungsholmstorg-Klara Mälarstrand-

Söder Mälarstrand: **sl.se (linje 85)**

Klara Mälarstrand-Tappström:

sl.se (linje 89)

PREMIÄR 28 APRIL!

Avsändare:
Djurgårdens
hembygdsförening
Östra Varvgatan 1A
115 21 Stockholm

VILLA KÄLLHAGEN

villa@kallhagen.se · Tel. 08-665 03 00 · www.kallhagen.se

OAXEN

KROG · SLIP · PRINCE van ORANGIËN

DJURGÅRDSSLÄTTEN

Måndag – fredag 8.00 – 19.00
Lördag & söndag 9.00 – 19.00

Tfn 08-660 79 75

Även färdiga smörgåsar

ICA BANÉR

Banérgatan 3 | Tel 660 22 06

Öppettider Måndag-Lördag 9-21 | Söndag 10-20

*Svenskt
mathantverk
i historisk miljö.*

Öppet 363 dagar om året.

Ulla Winblad

Tel. 08-534 897 01
www.ullawinblad.se

ROSENDALS TRÄDGÅRD

Öppet tisdag-söndag.
Februari-mars 11-16. April 11-17.
www.rosendalstradgard.se

Djurgårdens hembygdsförening verkar för vården av Djurgårdens kultur och natur. Medlemskap individuellt 200 kr, sammanboende 250 kr, företag/organisationer 1 000 kr. Betalas till p.g. 35 19 91-5. Obs ange ”medlem” och ditt efternamn samt maila din fullständiga postadress och tfn till karin.ahman@gmail.com

Annonser och insändare skickar du till djurgardsbladet@outlook.com. Annonspriser hittar du på djurgardenshembygdsforening.se. **Citera gärna men uppge källan!**
AB Stjärntryck, Stockholm 2018. ISSN 1400-2248. Tryckt på miljövänligt papper.